

Konstnärer reflekterar över återstartsutredningen

En sammanställning från ett digitalt seminarium 2021-12-02, arrangerat av den nationella föreningen Konstkonsulenterna i Sverige, genom arbetsgruppen för konstnärers villkor som representerar de 6 regionerna Dalarna, Gävleborg, Uppsala län, Västerbotten, Västernorrland och Västra Götaland.

Den andra december 2021 anordnade den nationella föreningen Konstkonsulenterna i Sverige ett seminarium där vi bjöd in sju konstnärer att samtala om regeringens utredning från Kris till Kraft - Återstart för kulturen. Vi bjöd in sju konstnärer från sex olika regioner. Från Umeå i norr till Gerlesborg i söder. Seminariet som hölls i den pandemipopulära digitala formen blev ett viktigt och lärorikt seminarium där olika typer av konstnärer fick reflektera över utredningen i relation till sin yrkesroll och konstnärliga praktik. Publiken fick ta del av olika typer av utmaningar som de möter i sin vardag. Men också de möjligheter och hopp konstnärerna fann i utredningen. Och vad som saknades.

Medverkande konstnärer under seminariet var Katarina Persson, Gabriel Jonsson, Shiva Anoushirvani, Madelaine Sillfors, Jens Strandberg, Magdalena Nordin och Karin Bäckström.

Föreningen valde att i efterhand samla konstnärernas reflektioner som ett tidsdokument och en viktig reflektion över utredningen. Dels som ett komplement till de formella remissvar som regeringen nu tar in men också som en mångfacetterad och verklighetsnära inspiration för en hållbar konstnärlig utveckling framöver. Varje konstnär står själv bakom sina respektive ställningstaganden och reflektioner. Jens Strandberg som representerade Västernorrlands län hade på grund av den korta tiden inte möjlighet att medverka här med sin presentation men alla övriga konstnärers presentationer finns med i denna sammanställning.

Föreningen konstkonsulenterna i Sverige

De regionala konstkonsulenterna skall stärka, främja och utveckla konstområdet i sina län. I nätverket ingår även utvecklare och konsulenter inom bild-och formområdet. Sedan 2007 organiseras nätverket i form av en förening. Föreningen har idag ca 25 medlemmar från landets alla 21 regioner.

Upphovsrätt

Konstnärerna äger var och en rätten till sina egna texter. Varje region har avtalat med respektive konstnär om rätten att digitalt sprida och publicera texterna i form av denna sammanställning.

Omslagsbild

Bilden på omslaget visar konstnärerna Karin Bäckström och Magdalena Nordin under seminariet.

Katarina Persson, Uppsala län

Katarina Persson (f. 1964) är verksam konstnär och konsthantverkare och driver keramik- och galleriverksamhet i Sadelmakarlängan, Österbybruk. Hon är medlem i KRO Uppland och arbetar också med offentliga gestaltningar och har bland annat gestaltat verket Skruvarna i gjutjärn vid Uppsala Resecentrum. www.kakelkonst.se www.sadelmakarlangan.se

Min infallsvinkel är som konsthantverkare på landsbygden i nära samarbete med ett kulturarv vid Österbybruks herrgård i Norduppland där jag är verksam.

Kultur är viktigt! Många skulle inte ha överlevt pandemin lika bra utan tillgång till böcker, musik, film och olika sorters digitalt tillgängliggjord kultur under pandemin. Det egna skapandet har blivit viktigare när vi har varit avskilda från varandra. Vi har fått en medvetenhet om att kulturen måste finnas med som en viktig samhällsfaktor när det tas beslut om välfärd och utveckling.

Helhetsgreppet i utredningen är bra gjort, man känner att det finns långa samtal med kulturaktörer inom många områden bakom alla ord.

Pandemin har tydliggjort vilken lös grund mycket av kulturen står på och hur viktig den är i fysisk form, hur mycket vi saknat den. Saker har syntts i ett klarare ljus, som hur sårbart vi kulturarbetare lever. De flesta av oss helt utanför trygghetssystemen, beroende av att brödjobb eller en partner. Trots lång utbildning och stora studieskulder så kan många av oss inte försörja sig på sitt yrke. Många av oss är kombinatorer och ofrivilliga företagare. Det måste till varaktiga lösningar för att även vi kulturarbetare ska kunna få barn och gå i pension.

I utredningen lyfts en förhoppning om att konsten och kulturen ska arbeta för omställningen till en mer hållbar framtid. Hur ska vi kunna få fler att konsumera upplevelser och kunskap och mindre prylar när vi kulturarbetare hela tiden kämpar för att överleva? Något som många av oss är rika på är erfarenheter av hur man vänder på varenda krona, inte överkonsumerar och får det lilla livet att fungera genom att dela lokaler och resurser i form av ateljéföreningar, konsthantverksbutiker och konstnärsdrivna gallerier. Är det erfarenheter som kan bidra till en mer hållbar framtid?

Många av oss har med stöd av handsprit och restriktioner haft öppet i våra verksamheter under pandemin då vi är helt beroende av varenda krona som vi kan få in för att inte förlora det vi har byggt upp. De konstnärsstipendier och krisstöd vi har kunnat söka har varit otroligt viktiga för att kunna överleva och kommer att fortsätta att vara det under återstarten.

Som kulturarbetare har man förstås en önskan om att kunna försörja sig på det man är utbildad för, även om det alltid kommer att finnas smal kultur som kommer att behöva stöd. Jag skulle gärna se fler konstnärliga projekt som kommer direkt tillgodo de som har allra minst tillgång till kulturen; äldre, särskilda boenden, barn och ungdomar, arbetsplatser, men allting får inte vara inriktat på pedagogisk verksamhet, utgångspunkten måste få vara det egna konstnärskapet, vi ska inte behöva vara lärare. Det behöver göras verkstad av formuleringarna att "kultur främjar demokrati, hälsa, näringsliv, utbildning, regional utveckling och attraktiva livsmiljöer". Fler projekt med kommunkonstnärer, regionpoeter och arbetsplatsmusiker så att vi kan få lön för det viktiga arbete vi gör!

Som boende på landsbygden så är det svårt att få tillgång till olika sorters kultur. I Österbybruk där jag är verksam så har vi stora kulturarvsbyggnader som står och förfaller. Tillsammans med föreningar och kulturliv så får vi ändå mycket att hända på ideell basis här och under pandemin har vi haft ännu fler besökare än vanligt! När allt kulturliv stängde ner i städerna så sökte sig människor ut på landsbygden. Med lite stöd från kommunen har vi kunnat ställa om en del av verksamheterna så att de också kunnat bli digitala och det har varit mycket utomhusaktiviteter på de stora ytor som finns här för att möta det nya publiktrycket.

Tillsammans är kultur, kulturarv och natur i förening en väldigt viktig faktor för att vi ändå har ett kulturutbud på landsbygden men vi behöver mer stöttning för att kunna bibehålla och utveckla det vi har. Nu står vi och balanserar på en kant för hur mycket vi klarar av på de ideella krafter som finns. Vi kan inte vara en kulturreserv som ska träda in under pandemier och nedstängningar av städer, det måste finnas ett permanent kulturutbud över hela landet.

Om konsten och kulturen inte får mer stöttning på landsbygd och i utanförskapsområden så kommer också snedrekryteringen till de konstnärliga utbildningarna att fortsätta. Då den stora tyngdpunkten idag är på teori, vilket är särskilt olyckligt i konsthantverksutbildningar, så kommer rekryteringen fortsatt att komma från akademiska hem i innerstaden och vi kommer att ha en konstnärskår som inte vet vad det innebär att vara verksam utanför institutionerna.

Det är ju fastslaget att vi inte mår bra av att bara jobba med huvudet utan också måste få jobba med våra händer och kroppar. Det behöver få genomslagskraft redan i grundskolan att konst och kultur inte bara är någon slags grädde på moset utan något som vi alla behöver och som definierar oss som människor. Jag vill också gärna slå ett slag för möjligheten att fördjupa oss i våra egna konstnärskap i form av vidareutbildningar och då menar jag inte hur vi ska bli mer digitaliserade, bättre på marknadsföring och fler följare på Instagram!

Förhoppningen är att den statliga återstarten som blir verklighet för kulturen och att den också får regionerna och kommunerna att satsa så att konsten kan få bli den positiva kraft den har möjlighet att vara. Jag kan bara tala för mig själv men jag tror inte att jag är ensam om att känna att jag vill vara en del i det hållbara samhälle vi behöver bygga men jag måste kunna göra det utifrån hållbara förutsättningar för att vara konstnär.

Madelaine Sillfors, Västerbotten

Madelaine Sillfors (f.1982) konstnär och curator verksam i Umeå. Ständigt dånar i bakgrunden uppväxtorten Kiruna - det skälvande berget, som sakta urholkas, urkraften och kvinnokroppen, som motarbetas och sprängs sönder av patriarkatets kapitalistiska begär. Hon har arbetat med det konstnärsdrivna Galleri CC i Malmö 2015-2020. Mellan 2019 - 2021 var hon curator och verksamhetsledare på Museum Anna Nordlander i Skellefteå. Hon är medgrundare till Art Alliance of the Arctic South. www.a-a-a-s.com www.madelainesillfors.se

Efter att ha läst betänkandet började jag fundera på andra rapporter som presenterats under året som "Så fri är konsten" och "Uppföljning av krisstöden till regionerna". Kring den senaste skriver Sara Edström, riksordförande för KRO på deras hemsida:

"I Norrbotten har 33,2% av stöden gått till bild och form. I Västerbotten ligger siffran bara på 1,3%. Dessa väldiga skillnader i andelen av krisstödet får självklart konsekvenser för det professionella konstlivet... Det är också uppenbart att den infrastruktur som byggts upp i Norrbotten som stöd för konstnärerna, där framför allt Resurscentrum för Konst är en viktig aktör, ger effekter för att stärka våra villkor." ... Hon fortsätter:

"Inom konstområdet är det fortfarande 2021 så att det förväntas att kostnaden för våra arbetstimmar ska plockas ur våra egna fickor och att utställningar ska trollas fram för att i bästa fall berättiga till en liten utställningsersättning (som ju INTE är en ersättning för arbetet inför utställningen men som ofta är det enda konstnären får). Om det vore en lika stor självklarhet att vi bild- och formkonstnärer skulle få betalt för vårt arbete på samma sätt som en skådespelare får betalt för repetitionstiden och inte enbart för föreställningen, så skulle vi naturligtvis hamna på helt andra siffror."

Och kring "Så fri är konsten" citerar jag samma avsändare:

"Det är viktigt att använda orden på rätt sätt Vi ställer oss därför först av allt frågande till rapportens titel "Så fri är konsten"? Det väsentliga är naturligtvis att undersöka hur fria konstnärerna är att uttrycka sig konstnärligt..... vi är trötta på att konstnärerna ofta osynliggörs – till och med när våra egna villkor ska avhandlas." ...

"Utredningen visar på ett antal exempel på målstyrning och kulturpolitiskt agerande på regional och kommunal nivå som är problematiska utifrån idealet om konstnärlig frihet. Ett viktigt resultat är också att särskilt den regionala kulturpolitiken är inbäddad i de regionala utvecklingssträvandena. I detta sammanhang förväntas kulturen bidra till att stärka regioners attraktivitet, folkhälsa, ekonomiska tillväxt och hållbara utveckling (s. 16)."

Med detta i bakgrunden blir det intressant att se hur stor påverkan rapporterna har på min och mina kollegors framtid.

Många konstnärer känner igen dilemmat att i en ansökan försöka få med hur ens konstprojekt är både jämställt, queer, och riktar sig till alla grupper i samhället, där funktionsvariationer ej ska utgöra hinder för att delta. Dessutom ska det rikta sig till barn och unga, hjälpa till att höja kommunens och regionens attraktivitet (för turister och potentiella framtida invånare), bidra till hotellnätter och restaurangnäringen och gärna till ökad shopping i de stora shoppinggallerior som uppförts senaste tiden, som inte har bidragit till något av ovanstående. Vi ska också skapa kreativa lösningar på samhällsproblem, rädda ungar från tråkiga hemförhållanden osv halleluja. Inte helt enkelt, inte en särskilt fri konstnär.

Jag kommer att tänka på en kollegas ansökan om arbetsstipendium till konstnärsnämnden, på frågan om vad hon ska göra med stålarna svarar hon bara: det ska ni skita i. Och ja, ansökan beviljades. Men det var många år sedan. Långt innan godhetens armar trasslade in sig i konsten.

Till dig som tjänsteperson inom konstfältet: Hacka och formulera syftet med er verksamhet så att det går att motivera att din budget kommer verksamma, nu levande konstnärer till del. Konst blir inte bara till. Betala konstnären för nyproduktion. Betala för det arbete ni efterfrågar, eller fråga efter det ni kan betala för. Hjälpt konstnären att se vad det är ni är beredd att betala för. Förklara om ni inte har budget för nyproduktion, att det är helt ok att konstnären då ställer ut något hen redan producerat i ett annat sammanhang. Tänk efter när ni utformar ansökningar om olika bidrag, open calls och stipendier. Vad vill ni att pengarna ska gå till? Om ni har en idé, vad säger att konstnären inte har en bättre idé, som hen redan arbetat för en längre tid. Blir galen på när tjänstepersoner sitter och hittar på teman och liknande. Konstnären har redan gjort jobbet, lyssna in! Här kan du göra en enorm skillnad!

Jag önskar att det fanns produktionsstöd att söka separat från stipendier så att det blir rejälare resultat när man väl får möjligheten att göra en utställning. I den HAAG, i Nederländerna finns det produktionsstöd med mycket låg tröskel, som syftar till att konstnären ska kunna betala för externa tjänster, som att göra en hemsida (programmerare /grafisk designer), fotografera en utställning (fotograf) eller formge en utställning (utställningsdesigner/arkitekt). Fundera på vad som faktiskt skulle hjälpa konstnärer att faktiskt göra sin konst oftare och bättre.

Konstnärer måste också lära sig att göra en budget. Räkna ut vad hen behöver tjäna. Vad är rimligt? Min nästa utställning som jag får betalt för enligt MU-avtalet, från regionen ser ut som följer:

Utställningsersättning för ca 4 veckor 5000 kr

Medverkansersättning för att jag är där och hänger utställningen och plockar ner den tillsammans med utställningsansvarig, för konsten och utställningsidén, bild till vernissagekort, text om min verksamhet och min utställning 11500 kr.

Enligt KRO är det ersättning för lite mindre än 12 timmar. De tolv timmarna kommer gå till hängning, rivning och packning. Inget annat. Ändå är jag 'tacksam' för chansen att genomföra min vision med möjlighet till publik och eventuella köpare. Men det är dyrt om jag producerar nytt som inte säljs i sammanhanget. Bisarrt.

Utredningens förslag är säkert alla bra och fler och större stipendier är en god tanke. Den viktigaste är enligt mig förslag 7.5, och då kanske just 7.5.2 där man föreslår en utredning av konstnärers möjlighet att ta del av befintliga trygghetssystem. Denna fråga bör alltid hållas levande, trygghetssystemen ska såklart alltid komma alla medborgare till del utan byråkratiska käppar i hjulen. Staten vill stödja konstnärer med stipendier, men hindrar då konstnärens möjlighet att försörja sin familj tex vid sjukdom eller låg inkomst. Varken bostadsbidrag eller SGI-beräkningar passar in i ekvationen. Detta måste snarast åtgärdas. Förslag 7.7.4 är av yttersta vikt för att synliggöra konstnärernas bidrag till vår gemensamma ekonomi, då kan också icke kulturivrare få upp ögonen för vårt värdeskapande. Förslag 7.10.3 är intressant, kanske kan föreslagna nätverket Klister kombineras med nätverket Den kollektiva hjärnan, för att på så sätt täcka in alla nya initiativ som växer fram idag.

Så många tankar, men texten slutar här. Tack för att ni bjöd in mig att medverka.

Gabriel Jonsson, Dalarna

Gabriel Jonsson (f. 1987) är verksam som skulptör i Falun. I sitt konstnärskap kombinerar han djupt allvar med lössläppt lekfullhet, antika myter med samtida popkultur, med avstamp i symbolismen och den europeiska skulpturtraditionen från övergången mellan 18- och 1900-talet. Han sitter med i styrelsen för konstnärorganisationen Konst i Dalarna. www.gabrieljonsson.se Instagram @SomeKindOfSymbolist

Sammanfattning: Det är svårt att utreda ett område som konsten, då i princip alla begrepp som rör fältet är oklara. Att konstvärlden själv definierar konstbegreppet leder till ett cirkelresonemang de som redan har makt får mer makt. Staten behövs för att främja konsten, men det är klokare att fokusera på skattemässiga åtgärder än att göda institutioner med bas i konstvärlden.

Innan jag läste rapporten hade jag hört att den skulle vara ett "önskebrev från kulturen", givet det blev jag förvånad över hur relativt modesta förslagen är när det gäller bildkonsten. Det finns vettiga förslag, som att konstnärer ska få lättare att ta del av trygghetssystem och att stipendier ska vara SGI-grundande, och det finns annat som jag önskat fått mer plats, som diskussionen kring konstnärers villkor i samband med utställningar.

Men jag fastnar i något annat, nämligen vilka begrepp och idéer ligger till grund för att utredningen görs. Jag tänker på ord som demokrati, konstnärlig frihet, konstnärlig kvalitet, kultur och konstbegreppet. Det här är begrepp som tas för givet, trots att de antingen saknar vedertagna, allmänna definitioner eller att dessa definitioner av en eller annan orsak är djupt problematiska.

Vi lever i en värld där allt ska vara mätbart, där sanningen är relativ och allt ska akademiseras och forskas kring. Det är en tid så upptagen med komplexa problem att vi glömmer de enkla frågorna i grunden. När ett område inte passar in i det mätbara, som bildkonsten, får vi problem med hur vi ska hantera det. Samtidigt är vi överens om att konst är viktigt.

Vad gör vi då? Det sätt vi hanterat det på är att gå till några andra av vår tids farsoter: påstådda experter och tjusiga ord. Konstbegreppet idag bygger i grund och botten på ett cirkelresonemang där de som redan har makt i konstvärlden definierar vad som är bra, samtidigt som man pratar om en inkludering, frihet och mångfald som inte existerar i tillräckligt hög grad som påstås. Eller ta konstnärlig frihet, som bygger på, i mitt tycke, den absurda föreställningen att konsten kan vara en fristående plats utanför samhällets krav.

Samtidigt är det ju helt korrekt att det inte går att mäta konst enligt någon satt måttstock. En så här lös definition av konst förutsätter ett livligt offentlig samtal, med argument för och emot, något som inte finns idag. Snarare är bildkonstvärlden en väldigt liten, samstämmig pöl där det gäller att inte krusa vattnet, för vem vet vilken person med makt du kan råkar väcka och vilka konsekvenser det får. Många av de effekter vi ser av dagens konstvärld är problem som ligger inbyggda i konstbegreppet. Vissa problem är ofrånkomliga givet förutsättningarna, men det verkar vara väldigt svårt att ta in det. Ett

exempel som tas upp i utredningen är snedvridning av rekryteringen till konstfältet när det kommer till etnicitet och utbildningsbakgrund, det föreslås att detta ska utredas. I ärlighetens namn så är det väl helt uppenbart varför det är så? Vi har ett fält som i mångt och mycket är snävt och internt, där få tjänar pengar och alla förväntas uppfinna hjulet. Samma typ av inbyggda problem finns i andra områden, som diskussionen kring konstnärlig frihet i svallvågorna efter Kulturanalys rapport "Så fri är konsten".

Det handlar också om att bildkonsten ser sin egen existens som självklar, men vi behöver inga fria bildkonstnärer för att få kultur. Vi säger att vi är viktiga för demokratin, att vi är en kritisk motpol till konsumtionsamhället. Vi skulle lika gärna kunna beskrivas som nyttiga idioter åt nyliberalismen, en harmlös ofarlig grupp som hjälper till att bekräfta den nuvarande ordningen. (För att dra en referens till bandet Doktor Kosmos.)

Allt detta leder till definitioner som låter fina på ytan, men är begreppsmässiga fuskbyggen som inte håller för fem öre om vi synar dem i sömmarna. Det kommer inte vara svårt att avveckla stödet till kulturen om vissa politiska vindar blir starkare, för det vi påstår stämmer inte. Givet allt detta, är det rimligt att förvänta sig att staten genom stipendier och bidrag ska kunna skapa ett hållbart konstliv? Jag förstår att det kan framstå som haveristiskt att tjata om begrepp och definitioner, men grejen är att det ändå är viktigt vad tusan vi egentligen pratar om, när vi pratar om konst.

Det här i grund och botten viktiga frågor vi alla brinner för. Det är klart att vi vill nå ut med konst till människor. Det är också klart att staten har en viktig roll att spela i detta. Om vi tar de saker jag tagit upp här på allvar, vad landar vi i för förslag som skulle kunna ingå i en utredning som den här? Jag skulle säga att det bästa vore att fokusera mer på skattepolitik för småföretagare med låg omsättning. Det finns ju ett förslag i utredningen om att konstnärer bör få tillgång till trygghetsystemen i större utsträckning, och det vore ju bra. Det är på gång en stor skattereform och det har pratats om att höja fribeloppet från 30 till 100 tusen, det skulle hjälpa fantastiskt när du försöker komma igång som konstnär. Något annat är att överlag sänka skatten på inhemskt arbete och höja den på importerade varor. Kanske ett konst-ROT-avdrag (KRUT, skulle motverka en hel del svartarbete i fältet)? Eller att ändra så att företags inköp av samtida konst, köpt av konstnären, ses som en avdragsgill utgift?

Men problemen i samtida bildkonst blir inte avhjälpt med statliga utredningar. Det finns saker i vår samtid som gör det väldigt svårt att prata om konst och som ställer till det, som mätbarhetshets, att allt ska bli akademi och naturvetenskap, att vi har svårt att skilja på när vi ska vara kollektiva eller individuella. Tyvärr är det en verklighet vi har att förhålla oss till, om vi vill göra konst. Det finns en tendens till att argumentera för konstnärers rättighet till drägliga inkomster utifrån att vårt fält är viktigt och att vi har långa utbildningar. Jag tror att det är att starta i fel ände. Nyckeln till att få konstfältet att fungera är att göra bra konst, som står för sig själv. Sen får den konsten själv berätta vilken plats den ska ha i samtiden och vilka värden den ska stå för.

Shiva Anoushirvani, Västra Götaland

Shiva Anoushirvani (f. 1979) konstnär, verksam i Stockholm och norra Bohuslän. Shiva är utbildad i fri konst på Goldsmiths University i London och har forskat på Kungliga konsthögskolan i Stockholm på temat kärlek och arbete. Hon har suttit i referensgruppen för bild- och form i Statens Kulturråd, Kulturbryggan samt Kulturförvaltningen i Stockholm- för stöd till konstnärlig produktion och kulturarrangemang. Arbetar även som huvudlärare på Gerlesborgsskolan. shivaanoushirvani.com

Den osynliga tryggheten

(transkribering av föreläsningen)

Det finns många myter om hur konstnärskap blivit till. Trots att myten är urgammal reproduceras den flitigt, inte minst under pandemin återberättas den i en nygammal skepnad. När en bild på en skissande halvinvalid Mattise, liggandes i sin sjuksäng spreds på sociala medier under första tiden av pandemin, kunde bilden läsas som en hint om att vi bör producera. Det är som att konstnären sitter på magi och magin utförs bäst under en kris. Under pandemin uppmanas vi via dessa bilder att ta tillfället (krisen) i akt och inkorporera den i vårt skapande.

Nu närmast i journalisten och författaren Olivia Liangs bok, Märkligt Väder – Konst i kristid redogörs hur konstnärerna gör mirakel av sina kriser. Det berättas om David Hockneys genidrag som barn, (han visste vad han ville), och om Derek Jarman's ärvda landställe som blev en motor i hans skaparprocess. Liang berättar om hur konstnärerna trots sina dödliga sjukdomar och fattigdom gör konst av kris. Myten, som ska följas av journalister, författare, curatorer, intendenten med flera, handlar klart och tydligt om konstnärsgeniet – men inte vilket geni som helst utan en super-strateg som till och med tar vara på kriser.

Frågan är om det enbart är kriserna som är drivkraften i skapandet? Stärks inte individer genom stöd och förståelse? Ska inte skaparmotorn bli smord genom stöd från familj och vänner, ett stöttande och förstående sammanhang och materiella resurser? Detta hade både Hockney och Jarman i sina liv när de gjorde sina mästerverk. Få talar om hur den osynliga tryggheten möjliggör så att konstnärer kan hitta vägar att kanalisera kriserna i konsten.

Jag kommer att inleda med att berätta om min historia, som är långt från myten om det strategiska geniet.

Tanken på att arbeta med konst kom inte upp redan som femåring eller tioåring som det så ofta berättas om i biografier. Konstnär som yrkesval fanns inte. Kanske skulle någon kunna hitta det där lilla genidraget om någon liten teckning fanns bevarad, men tyvärr är det eventuella lilla beviset försvunnet i flyktens spår. Jag var inte en strateg likt David Hockney som medvetet valde att göra dåligt ifrån sig på mattelektionerna för att hamna bland eleverna som fick måla istället. Inte ens i vuxen ålder är jag en strateg i den bemärkelsen. Tanken på att jag skulle arbeta med konst som vuxen fanns inte i min värld. Det fanns dock en vag känsla av att konst och i synnerhet språk och kunskap om min omvärld kunde vara ett verktyg för att känna sig mindre maktlös, kanske en frizon från världens kaos eller ett sätt att försöka begripa omvärlden. Men det fanns aldrig rum för tanken på att konstnärskap kunde vara ett yrke. I min

stad och i min värld omgavs vi av ett kaotiskt politiskt läge. Det var allt jag såg framför mig. Från födseln (under revolutionen 1979) och långt upp i tonåren bestod min värld mestadels av olika tillstånd av kaos och kriser. Jag växte upp med att acceptera att livet är oförutsägbart. Vad som helst kan hända när som helst och det är tröttsamt och påfrestande såväl för ett barn som för de vuxna. Gränsen mellan barn och vuxen blev allt suddigare – vem tar hand om vem, vem lär sig språket snabbast, vem lär ut och vem förmedlar? Det fanns micro-stunder av lättnad i en trygg famn, en grannes, en väns eller en främlings. De största och kanske enda glädjerna som barn var att vara i en trygg famn. I kaoset minns jag tydligt att det fanns en kollektiv känsla av omhändertagande mitt i krisen, kriget och samhällets våld. Det kollektiva omhändertagandet var en räddning i stunden.

När jag var sexton gjorde lugnet och tryggheten entré i min värld. Jag befann mig i ett lite tryggare hem, samma år kom tanken på att skapa. I takt med detta växte också självkänslan. Jag kunde så småningom se möjligheter. Där inträdde någon typ av "allt är möjligt-hybris" hos en tonåring som helt plötsligt funnit tryggheten och därmed lusten och möjligheten att skapa och berätta. Jag minns att jag gick på föreläsningar om Fresco på Konstens hus i Luleå, som den yngsta personen och den enda vars föräldrar varken var konstnärer, kulturarbetare eller akademiker.

Trygghet är en väldigt avgörande del i skapandeprocessen och det talar vi sällan om. Alla konstnärer som Laing skriver om går igenom personliga och samhällliga kriser och sjukdomar men flertalet av dem har också en osynlig trygghet i botten.

Det behövs självinsikt för en konstvärld att se detta, och ännu mer självinsikt för kulturpolitiken för att kunna förändra. Det behövs mod att frånga flocken för att radikalt se efter människors olika förutsättningar och hitta konkreta lösningar i form av pengar och andra resurser till de som mest behöver dem. Behöver vi verkligen ännu en rapport som bekräftar strukturerna?

Som det framgår i rapporten har "konstnärer med utländsk bakgrund generellt lägre inkomster än konstnärer med svenskt ursprung". Ett sätt för konstnärer att trygga sin ekonomi är att arbeta på konstinstitutioner på del- eller heltid. Detta går också bort för de flesta av oss då vi sällan anställs på samma villkor som svenskfödda som arbetar på institutioner.

De flesta av oss får i stället ta rollen som samhällsbärare och samhällsläkare. Symptomatiskt verkar det vara konstnärer utan stora osynliga trygghetsfaktorer som hamnar i rollen att förmedla och belysa samhällets olika orättvisor samt att försöka hitta lösningar åt dem vars egentliga uppgift är att hitta lösningar på problemen. Vi blir bjudna på fina middagar och kulinariska höjdpunkter och ibland får vi en symbolisk summa för att berätta om våra erfarenheter.

Jag vill tacka för att jag blev inbjuden till detta samtal, i samband med den här inbjudan väljer jag att bryta mig fri från rollen som samhällsläkande konstnär som går in i den kulturbyråkrati jag egentligen inte ska arbeta med. Under alla år som verksam konstnär har jag, ofrivilligt, då det inte alltid är ett val att aktivt påverka och visa på orättvisor, tagit eller fått rollen som samhällsbärare. Jag har nu gjort valet att inte vara den som kommer med förslag till rapporten.

Däremot drömmer jag om att kunna verka i en konstvärld och en kulturpolitik som medvetet jobbar för en mänskligare och mer etisk konstvärld och som aktivt jobbar med empati och slutar förneka att alla har olika förutsättningar.

Ett samhälle där kulturpolitiken är aktiv och medveten – mindre ytlig och mindre enkelriktad. En kulturpolitik som skapar tryggare anställningar och gör det möjligt för fler att bli konstnärer. Jag drömmer också om en konstvärld som kan rannsaka det problematiska "kvalitetsbegreppet", en konstvärld som rannsakar hierarkier och kan kasta om positioner.

Jag drömmer om institutioner som tar konsten och konstnärer på allvar och som vägrar att bli en plats för maktpositioneringar. Kanske har pandemin gjort något med oss så att vi kan ta vissa av de här stegen, kanske har den förvärrat situationen? Det får framtiden och kulturpolitiken avgöra.

Shiva Anoushirvani

Karin Bäckström & Magdalena Nordin, Gävleborg

Karin Bäckström (f.1983) är konstnär och verksam i Gävleborg. Hon är en del av konstnärssduon [krig] som tillsammans och med andra utforskar gränsöverskridande processer mellan musik, tid, hantverk, deltagande, DIY, Konstnärlig självorganisering och textil. Hon arbetar både med konstverk, performance, installationer och som arrangör och med kollektiva projekt där organisering och gemensamma processer blir en del av det konstnärliga materialet. Hon driver det självorganiserande Galleri Lars Palm/Backbeatbolaget i Sandviken och Konstfrämjandet Gävleborg, samt sitter i styrelsen för Den Kollektiva Hjärnan. www.krig.me

Magdalena Nordin (f. 1980) är uppäkt i Umeå och är nu bosatt i Norrsundet. Hon har en master i Fri konst på Konstfack och arbetar med en bredd av tekniker och uttryckssätt som tillsammans bildar ett större tema. För att nämna några; video, publikationer, text, performance och måleri. Hon har drivit gränsöverskridande bokförlag och självpublicering har fungerat som en röd tråd genom hela hennes konstnärskap, både via digitala och analoga kanaler. Teman i hennes verk har på senare tid handlat om meningslöshet, omvärldsångest och en känsla av att befinna sig i en brytningstid.

Konstnärerna gjorde en performativ presentation av sina reflektioner. Varje förslag presenterades på en ballong, som sedan flög ut ur bild, mot en ny plats. Här presenteras ett urval:

Ballong – Utveckla digitalisering med ökat anslag

Med tanke på de utmaningar som digitaliseringen innebär, bör vi fråga oss om det verkligen är en bra lösning i varje enskild situation. Skippa toppstyrning kring krav på ökad digitalisering och låt istället enskilda verksamheter och medarbetare avgöra om det är en bra metod för att tillgängliggöra kultur.

Ballong – Den digitala publiken

Att nå en publik utanför den fysiska platsen kan göras på flera sätt, t ex genom spridning av trycksaker. Vi efterlyser ett synsätt som innefattar både digitala och analoga lösningar för detta ändamål.

Ballong - Nationellt återstartsstöd

Bra! Men vi är trötta, vi skulle behöva terapi och långsiktiga hållbarhetsförband. Någon som tar oss i handen och säger att det är okej att vara trött på att producera digital kultur. Det var energikrävande att ställa om, vi blev inte bara konstnärer, curators, städare och administratörer, vi var också bildproducenter, scentekniker och ljussättare. Vi fattar att vi borde ta till vara på det vi lärt oss och kasta oss vidare med entusiasm inför nya finansieringsmodeller och digitala samverkansprojekt, men just nu behöver vi egentlig bara kunna andas.

Ballong - Stöd utvecklingen av en nationell plattform för utställningsarrangörer inom bild och form

Glöm inte bort Den Kollektiva Hjärnan som består av ungefär 40 självorganiserade samtidskonstinitiativ i hela landet. Våra organisationer är många gånger är den enda kontaktpunkten för kultur i samhällena vi verkar i eller ett experimentellt och vågat alternativ. Vi har kunskap och överblick över ekosystemets mylla!

Ballong - Stärk stödet för den fria kulturen

Ja det behövs. Vi har inga marginaler, men vi skapar spelutrymme.